

**BİR GÜVENLİK ORGANİZASYONU OLARAK GEÇİCİ KÖY
KORUCULUĞU SİSTEMİNİN DÜNÜ, BUGÜNÜ VE TERÖRLE
MÜCADELEDEKİ ÖNEMİNE DAİR TESPİTLER**

Murat KOÇ*

ÖZET

Geçici köy koruculuğu sistemi, kökeni 1891 yılında kurulan aşiret süvari alaylarına dayanan, 1984 yılından itibaren Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde terör örgütü olaylarının yaygınlaşmaya başlaması üzerine yöre halkını eşkıyanın tehdit ve tecavüzlerinden korumak maksadıyla geliştirilmiş, benzer güvenlik sistemlerinden farklılıklar arz eden, uygulama özellikleri ve GKK'ların güvenlik güçleri ve genel kollukla ilişkileri bakımından kendine özgü özellikleri (sui generis) bulunan başarılı ve etkin bir bölgesel güvenlik organizasyonudur. Başlangıçta sayıları az olan ancak gelişen ve değişen terör ortamında gün geçtikçe miktarı artırılan GKK'ların bugün tüm bölge genelinde ulaştıkları sayıyla (yaklaşık 40.000) terör örgütü üstünde ciddi bir baskı oluşturduğunu

---

*Murat KOÇ, Gazi Osman Paşa Üniversitesi, İşletme Ana Bilim Dalı
Doktora Öğrencisi

söylememiz mümkündür. GKK sistemindeki GKK'ların iş tatmini, tükenmişlikleri ve örgütsel bağlılıkları hakkındaki veriler güvenlik organizasyonunun ne kadar katlanılabilir ve uğruna ne kadar fedakârlıklar yapılabilir olduğu hakkında fikir vermektedir. Ancak bu konuda sağlıklı sonuçlara ulaşabilmek için GKK sistemine GKK'ların penceresinden de bakabilmek gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik Organizasyonu, Geçici Köy Koruculuğu

ABSTRACT

THE PAST AND PRESENT STATE OF TEMPORARLY VILLAGE GUARD SYSTEM BEING AS A SECURITY ORGANISATION AND DETERMINATIONS FOR THE IMPORTANCE OF THIS SYSTEM IN STRUGGLING AGAINST TERRORISM

Temporarily village guard system is a succesful and effective security system that its roots went back to 1891 with the establishment of rider unities and was developed for the aim of protecting local people from the threats and attacks of brigands since 1984 when PKK terrorist organisation events started to spread in east and southeast Anatolian regions. It presents differences from similar security organisations and

has some specialities (sui generis) from the point of view that relations between other general security forces. It is possible to say that temporarily village guards, that were very few at the beginning but have increased (approximately 40.000 today) due to terrorist attacks, have a serious pressure on terrorist groups in whole area. Datas about temporarily village guards' job satisfactions, burnouts and organisational commitments within the system lead ideas about how bearable is the security system and if it worths sacrificing. In order to reach healthy results, it is necessary to consider the matter as the temporarily village guards do.

Keywords: Security Organizations, Temporarily Village Guards

1. GİRİŞ

1984 yılında başlayan ve artan bir ivme gösteren terör faaliyetleri ile uzun süre mücadele eden Türkiye Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinin coğrafi yapısından ve yerleşim özelliğinden kaynaklanan güvenlik hassasiyetlerini asgariye indirmek maksadıyla 442 sayılı köy kanununa istinaden “Geçici Köy Koruculuğu Sistemini” uygulamaya koymuştur. Bu bağlamda Geçici Köy Koruculuğu Sistemi; benzer güvenlik sistemlerinden farklılıklar arz eden, uygulama özellikleri, organizasyonel yapısı, GKK’ların güvenlik güçleri ve genel kollukla ilişkileri bakımından kendine özgülükleri (sui generis) bulunan başarılı ve etkin bir bölgesel güvenlik organizasyonudur.

GKK sistemi ihdas edildiği günden bugüne kadar uygulamalardan elde edilen sonuçlar dikkatle değerlendirildiğinde; mevcut terör tehdidi ortamında önemli bir yükü üstlendiği ve özellikle meskun mahallerin korunmasında güvenlik güçleri ile birlikte dikkate değer başarılarla katkıda bulunduğu sonucuna rahatlıkla varılabilir.

Başlangıçta sayıları az olan ancak gelişen ve değişen terör ortamında gün geçtikçe miktarı artırılan GKK'ların bugün tüm bölge genelinde ulaştıkları sayıyla (yaklaşık 40.000) terör örgütü üstünde ciddi bir baskı oluşturduğunu söylememiz mümkündür.

Söz konusu baskının oluşturulmasında GKK'ların; mevcut güvenlik sistemi içerisinde emir-komuta birliğine uygun olarak yönetilmesinin, taktik açıdan yerinde ve zamanında kullanılmasının, istihbari çalışmalarda kendilerinden etkin bir biçimde istifade edilmesinin önemli bir rolü vardır.

GKK'ların başlangıçtan itibaren bölgedeki genel kollukla entegre edilmesi, eğitimlerinin kontrol altına alınması, silah ve teçhizatlarının bizzat devlet tarafından köy bazında korucu başlığı sisteminin oluşturulması emir-komuta birliğinin tesis edilmesinde kısa zamanda önemli mesafeler alınmasına neden olmuştur.

Özellikle taktik açıdan geliştirilen kullanım modelleri; GKK'ların kesin sonuç alınacak yer ve zamanda arazinin yapısına ve meskun

mahallerin durumuna bağılı olarak hareket ettirilmesi prensibine dayandırılmıştır. Böylece sayıları az olsa dahi GKK'lerden "kuvvet çarpanı" olarak istifade edilmiştir.

Diğer taraftan GKK'ların bölgesel anlamdaki bilgilerinden, güvenlik faaliyetlerinde etkin olarak istifade edilmiştir. GKK'lar sayesinde bölgeye adapte olma süresini asgariye indiren güvenlik güçleri, sosyo-kültürel yapı hakkında arzu edilen bilgilere ve bölgenin gerçeklerine kısa sürede vakıf olarak taktik uyum süreçlerini yerel anlamda kısaltmışlardır.

Bir güvenlik organizasyonu olarak GKK sisteminin belirtilen faydaları terör örgütü tarafından dönem içerisinde yakından izlenmiş, güvenlik güçleriyle GKK'lar arasında uyumsuzluk yaratılması için her türlü konu istismar edilerek, sistemin ortadan kaldırılması için GKK'lar üstündeki baskı gün geçtikçe artırılmıştır.

Tehdit merkezli girişimlerden, doğrudan hedef seçilmeye ve GKK ailelerinin katledilmesine kadar varan geniş bir yelpazede terör örgütü ve müzahir çevrelerin baskılarına maruz kalan korucular, vermiş oldukları kayıplara rağmen, sistemden kopmamışlardır.

Hatta 1984'ten itibaren birinci, ikinci ve üçüncü kuşak bölge vatandaşları, GKK sistemine dahil olmak için yoğun bir talepte

bulunarak günümüz itibariyle dede ve torunu aynı sistem içerisinde yer aldıkları bir sistemi oluşturmuşlardır.

Sistemin devamlılığında, devletin sisteme vermiş olduğu psikolojik desteğin yanında, sağladığı maddi katkıların da payı çok büyük olmuştur.

Bununla birlikte güvenlik güçlerinin GKK'larla geliştirmiş olduğu yakın ve samimi ilişkiler her türlü terör baskısı karşısında sergilenen birlikte duruş ve dayanışma sistemin sürekliliğinde etkili olmuştur.

Diğer taraftan her türlü ekonomik güçlüğü rağmen devletin GKK sisteminin ayakta kalması için göstermiş olduğu ekonomik özveri, sistemin teçhizatlandırılmasında ve kendi kendine yeterli hale getirilmesinde sergilediği özen, belirtilen devamlılık ve etkinlikte bir diğer etkili faktör olmuştur.

Belirtilen etkinliğin yanında, GKK sisteminin varlığı bile; Türkiye'nin terörle mücadeledeki haklılığına mesnet teşkil eden bir başına önemli öge olarak, uluslar arası platformda ön plana çıkmıştır. GKK güvenlik organizasyonunun; hem bölge vatandaşlarından oluşan hem devletin kontrolünde bulunan bir yapıda olması ve GKK'ların terörden en çok zarar gören kesimler arasında yer alması, yaşanan terör olgusunun etnik kökenli bir bölgesel olaydan öte olduğunu ortaya

koymuştur ve koymaya devam etmektedir. Bu özellikleri ile bölge ülkelerine de bir uygulama örneği teşkil eden GKK Güvenlik Organizasyonu zaman içerisinde farklı şekilleriyle Ortadoğu bölgesindeki ülkelerde de İRAN, IRAK ve hatta SURIYE’de de görülmeye başlanmıştır.

Her ne kadar dönem içindeki uygulamalarda bazı olasılıklar görülsede alınan bazı idari tedbirlerle söz konusu aksaklıklar giderilmeye çalışılmış, bireysel olanak hata yapan, meri mevzuata aykırı hareket eden, güvenlik etiği dışında faaliyetlerde bulunan korucular hakkında zamanında idari ve cezai işlemler yapılarak sistemle ilişkileri kesilmiştir.

Özellikle kaçakçılık faaliyetlerinin içinde yer alan, terör örgütü ile doğrudan ya da dolaylı ilişki geliştiren, operasyonlar ve askeri diğer faaliyetlerde istediği verimi gösteremeyen veya siyasi faaliyetler içerisinde bulunan GKK’lar doğrudan sistem dışı bırakılanlar arasında yer almıştır.

Terör örgütünün ve müzahir pek çok çevrenin (uluslar arası girişimler dahil) olumsuz ilgisi ve etkisine maruz kalan bu yaygın, geniş ve yerel güvenlik sisteminin içerisinde çeşitli aksaklıklar yaşanmasının doğal olduğu izahtan varestedir.

Ancak söz konusu aksaklıklar ne GKK sisteminin ortadan kaldırılmasına ne de küçültülmesine sebep teşkil edecek mahiyette değildir. Yapılan fayda ve mahzur değerlendirmesi de bunu doğrulamaktadır. Aksine tespit edilen aksaklıklara yönelik olarak kurumsal idari tedbirlerin bilimsel bir bakış açısı sonucunda elde edilen verilere ve yapılan analizlere uygun bir biçimde alınması zorunludur. Mevcut tehdit ortamı ve güvenlik gerekleri de bunu gerektirdiği değerlendirilmektedir.

1.1. BİR GÜVENLİK ORGANİZASYONU OLARAK GEÇİCİ KÖY KORUCULUĞU (GKK) SİSTEMİ

1.1.1. GKK Sistemin Tanımı

GKK sisteminin uygulandığı Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaklaşık 5 bin köy, 7 bin mezra olmak üzere toplam 12.038 adet yerleşim merkezi mevcuttur. Bahsi geçen bölgenin dağlık bir yapıya sahip olması ve anılan meskun mahallerin dağınık bir biçimde bulunması terör örgütleri için uygun bir ortam oluşturmuştur. Başlangıçta bir takım vaatlerle terör örgütleri tarafından bölge halkının geleneksel misafirperverliği istismar edilmiş, bilahare vatandaşların bu örgütlerin içyüzlerini tanımaları ve yardım etmemeye başlamaları üzerine zor ve şiddet kullanarak vatandaşın mal ve canına kastedilmiş ve birçok katliam yapılmıştır. Öte yandan bu coğrafi durum; dağınık yerleşim birimlerine karşı yapılan eylemlere güvenlik kuvvetlerinin müdahalede zaman ve mekan açısından yetersiz kalmaları sonucunu da beraberinde getirmiştir.

Bölgenin güvenlik güçlerince kontrol altına alınmasındaki zafiyeti her fırsatta değerlendiren bölücü terör örgütü mensupları, savunmasız olarak buralarda yaşayan insanlara kendi yanlarında yer almaları için yoğun baskı uygulamışlar, köyleri, mezraları basarak yüzlerce insanı katletmişlerdir.

İşte geçici köy koruculuğu sistemi, 1984 yılından itibaren Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde terör örgütü olaylarının yaygınlaşmaya başlaması üzerine özellikle güvenlik güçlerinin ulaşmakta güçlük çektiği ve / veya yetersiz kaldığı ilçe, köy ve mezralarda yöre halkını eşkıyanın tehdit ve tecavüzlerinden korumak maksadıyla geliştirilmiş, ve adeta kendiliğinden gelişmiş bir sistemdir.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesindeki terör olaylarını sona erdirmek, bölgede huzur ve güven ortamını sağlamak ve asayişini yeniden tesis etmek maksadıyla yapılan çalışmalar çerçevesinde 442 sayılı köy kanununun 74 ncü maddesine iki fıkra eklenmesine dair 3175 sayılı kanun gereğince, bakanlar kurulunun 27 Haziran 1985 tarih ve 9632 sayılı kararı ile “ Geçici Köy Koruculuğu Sistemi” uygulanmaya başlanmıştır. Başlangıçta “GKK” sistemi uygulanan il sayısı 3 iken gelişmelere paralel olarak bu sayı 22’ye çıkarılmıştır.

maksadıyla Rusya'ya Rus-Kazak alaylarını incelemek üzere temsilciler gönderilmiştir (Coşkun, 2004: 378).

Aşiret süvari alaylarının kuruluş maksadı 1891 tarihli Kuruluş Kanunu'nun ilk maddesinde "imparatorluk dahilinde yaşayan ve askerlik mükellefiyeti altında bulunan bütün nüfus gibi memleketin düşmana karşı savunulmasını işinin her ferdin görevi olduğu vurgulanarak, aşiretlerin bu savunmaya katılmalar" olarak tanımlanmaktadır.

Bir diğer deyişle Osmanlı ordu gücünü desteklemek üzere bu alayların kurulduğu vurgulanmaktadır.

Aşiret süvari alayları her türlü yokluğa ve silah-teçhizat eksikliğine rağmen cephede düşman güçleriyle savaşmışlardır. Bu alaylar Türk-Rus, Türk-İran sınır bölgesinde keşif yapma ve istihbarat temin etme gibi roller üstlenmişlerdir. Aynı zamanda bölgede yeteri miktarda bulunmayan Osmanlı ordu gücünün yokluğunu bertaraf ederek gergin dönemlerde ordunun seferber olma hazırlıkları için zaman kazanmıştır.

Burada önemli olan, aşiretlerin oluşturulan bu güvenlik organizasyonuna karşı gösterdikleri tavırdır. Osmanlı devletini en zor anında yıllarca emperyalist propagandaya maruz kalmalarına, Rus istilası tehdidine ve Ermeni komutacıların saldırılarının hedefi olmalarına rağmen, aşiret mensupları Osmanlı gücünü gönüllü olarak desteklemek istemişlerdir(Coşkun, 2004: 388).

Hemen hemen, tüm kabile ve aşiretler alaylara iştirak ederek, emperyalist istila düşüncesinde olan güçlere en büyük cevabı vermişlerdir. Osmanlı tebaası, diğer unsurlar düşmanla bir olup devleti yıkmaya çalışırken aşiretler örneği olmayan bir tavrı ortaya koymuşlardır(Coşkun, 2004: 391).

Aşiret süvari alayları kanunnamelerinde alaylara mensup aşiretler lehine pek çok hüküm bulunması ve çeşitli avantajlar sağlaması nedeniyle aşiretler bu güvenlik sistemi içerisinde yer almak istemişlerdir. Özellikle bu organizasyonunda yer alan aşiretlerin aşiret-devlet ilişkilerini dolaysız olarak direk sağlamaları, vergiden muaf bulunmaları, alaylara katılmayan aşiret mensuplarına zorunlu askerliğin getirilmesi, kendilerini daha güvenli hissetmeleri, aşiret ileri gelenlerinin subay addedilerek maaş almaları gibi hususlar, aşiretlerin alaylara katılmalarında etkili olmuştur(Coşkun, 2004: 398).

Bu güvenlik organizasyonlarıyla ilgili ilk nizamname, 1891 yılında Hatt-ı Hümayun şeklinde yayımlanmış, ikinci nizamname ise 14 Mayıs 1896 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Söz konusu nizamnamelerde; aşiret süvari alaylarının teşkili, personel seçimi, insan kaynağının belirlenmesi, yöneticilerin seçimi ve terfi esasları, görevden çıkarma, cezai işlemler, istihkak durumu, lojistik sorumluluklar, vergi muafiyetleri, sistemin denetlenmesi ve eğitim gibi konular düzenlenmiş, söz konusu düzenlemeler 1910 ve 1912 yılında yapılan nizamnamelerle

son hallerine kavuşturulmuştur.1913 yılından itibaren aşiret süvari alayları, ihtiyat süvari alayları haline dönüştürülmüştür. (Coşkun, 2004: 403).

Birinci Dünya Savaşı'nda, Kuvay-ı Milliye hareketi içerisinde özellikle Kars ve Sarıkamış'ın kurtarılmasında ve Kafkasya Harekatı'nın tamamında büyük yararlılıklar gösteren aşiret süvari alayları Harbiye Nezareti tarafından 27 Mayıs 1913 tarihinde kaldırılmıştır(Coşkun, 2004: 462).

GKK sisteminin geçmişinde önemli bir dönüm noktası teşkil eden aşiret süvari alayları günümüzde de mevcut sistemin ana fikrini oluşturan bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır.

b. Diğer Ülkelerde Geçici Köy Koruculuğu Sistemine Benzer Güvenlik Organizasyonları;

Özellikle merkezi yönetime karşı hoşnutsuzluklarını silahlı mücadele yöntemi ile yapan ve halka yönelik silahlı eylemler düzenleyen gruplara karşı, kırsal alanda yaşayan halkı korumak amacıyla birçok ülkede geçici köy koruculuğu sistemine benzer organizasyonlar teşkil edilmiştir. Koruculuk sistemi, 2. Dünya Savaşı ve sonrasında yaygın olarak gündeme gelmiş ve güvenlik dünyasına girmiştir. Bu güvenlik yaklaşımı Asya, Avrupa, Afrika ve Güney Amerika'da ülkemizdeki GKK sistemini çağrıştıran uygulamalar görülmüştür. (Coşkun, 2004).

(1) Sırp-Sloven-Hırvat Krallığı Köy Koruculuğu Sistemi:

Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda kurulan Sırp-Sloven-Hırvat Krallığı, 2. Dünya Savaşı'na kadar devam etmiştir. 2. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla bu devlet İtalya tarafından işgal edilmiştir. Mihver devletler, işgal ettikleri ülkelerde faaliyetlerini kolaylaştırmak amacıyla yerel halkı kullanarak bazı teşkilatlar kurmuşlardır. İşgal altındaki Sırp-Sloven-Hırvat krallığında da Mussolini İtalya'sı Anti-komünist Gönüllü Ordu'sunu kurmuştur. Bu teşkilat, "Legija Smrti" ve "Vaske Straze" (köy koruculuğu) adlı iki alt kuruluştan oluşmuştur. Bu sistem, partizanların çiftliklerden yiyecek çalmasını engellemek için Katolik köylülerden kurulan bir yapılanmaydı. Sistem, yaklaşık 1000 köylüden oluşmaktaydı. 1942 yılında feshedilmiştir (Coşkun, 2004:474).

(2) Malaya Köy Koruculuğu Sistemi:

1947'de İngiliz sömürgesi olan Malaya'da komünist parti İngiliz hakimiyetine son vermek ve Malaya Komünist Cumhuriyeti'ni kurmak amacıyla silahlı bir hareket başlamıştır. Sözkonusu girişimi için kırsal alanda Çinliler'den oluşan ev bekçileri adı altında köy koruculuğu sistemi kurulmuş ve yaygınlaştırılmıştır. 1951 yılına gelindiğinde, 55.000 İngiliz askeri varlığına karşı 60.000 ev bekçisi ile Malaya Komünist Partisi'ne karşı mücadele verilmiştir. Ev bekçiliği, gönüllülük esasına göre kurulmuş bir sistemdi. 1954 yılına gelindiğinde yeni kurulan 150 köy bu sistemle kendi güvenliğini tamamiyle sağlar hale gelmişti. Sistem, günümüze kadar reorganize edilerek varlığını sürdürmüştür(Coşkun, 2004: 474).

(3) Kosova Köy Koruculuğu Sistemi: 20 Ağustos 1998'de Dakovica'da kurulan sistem, Kosova'daki 1500 köyden 130'unda aktif bir şekilde hayata geçirilmiştir. Köy koruculuğu sistemi, köylülerin köylerine savaş sonrasında yeniden dönmeleri üzerine kurulmuş, polis gücüne bağlı olarak teşkil edilmiştir. Bu korucular, köylüler tarafından seçilmektedir ve yakaladıkları terörist eylemlerle iltisaklı suçlu ve şüphelileri polis gücüne teslim etmektedirler. 1200-2000 dinar arasında maaş alan koruculara başarmış oldukları görevler içerisinde prim verilmektedir(Coşkun, 2004: 474,475).

(4) İran Köy Koruculuğu Sistemi: İran'da Afganistan sınır bölgesi'nde uyuşturucu kaçakçıları ile mücadele etme amacıyla kurulan köy koruculuğu sistemi, 2000 yılında hayata geçirilmiştir. Ordu birliklerinin uyuşturucu kaçakçılığı ile yürüttüğü mücadeleyi desteklemek maksadıyla teşkil ve teçhiz edilen köylüler aynı yılın Mart ayında bölgede görev almaya başlamışlardır. Ordu birlikleri, gücünün önemli bir bölümünü bölgeden çekmeyi ve korucular sayesinde sağladıkları halk desteği ile oluşturulan istihbarat ağı sayesinde kaçakçılık ile mücadeleyi etkin hale getirmeyi planlamışlardır. Ancak korucular arasındaki koordinasyon güçlükleri, sistemin istenen düzeyde başarılı olamamasına neden olmuştur(Coşkun, 2004: 475).

(5) Doğu Timor Köy Koruculuğu Sistemi: 1975 yılına kadar, Portekiz sömürgesi olan Timor, Endonezya tarafından ilhak edilmiştir.

Endonezyalılar, 1975-2000 yılları arasında bölgede meydana gelen çatışmalarda 20.000 civarında kayıp verirken, Timor nüfusunun da 3'te 1'inin ölümüne neden olmuşlardır. Çatışmaların yoğunlaşması ile birlikte köy koruculuğu sistemini tesis eden Endonezya, görevlerini silahsız olarak yerine getirecek ancak operasyonlara iştirak ettiklerinde silahlı olacak koruculardan oluşan bir güvenlik sistemi oluşturmuştur. Sisteme dahil olan köylülerin esas vazifesi, suç işleyenleri Endonezya polisine bildirmektir. Endonezya, Doğu Timor'a bağımsızlığını vermesine rağmen köy koruculuğu sistemine aktif olarak devam edilmektedir(Coşkun, 2004: 476).

(6) Cezayir Köy Koruculuğu Sistemi: Islamic Salvation Front (FIS) olarak adlandırılan radikal hareketin kırsal alandaki faaliyetlerini engellemek amacıyla oluşturulan köy koruculuğu sistemi Armed Islamic Group (GIA)'nın eylemlerine başlaması üzerine tesis edilmiştir. 1992'de teşkilatlanmasını tamamlayan köy koruculuğu sistemi halen GIA'nın hedefleri arasında yer almaktadır (Coşkun, 2004: 476).

(7) Kolombiya Köy Koruculuğu Sistemi: Kolombiya'da 1960'lı yıllardan itibaren Marksist-Leninist ideolojiyi esas alan ve silahlı faaliyet gösteren Kolombiya Ulusal Kurtuluş Ordusu ve Kolombiya Devrimci Silahlı Kuvvetleri adlı örgütlere karşı köy koruculuğu sistemi 2002 yılında devreye sokulmuştur. Kolombiya Savunma Bakanlığı yaptığı açıklamada, oluşturulan sistemin solcu teröristler ve sağcı milislere karşı mücadele edeceğini açıklamıştır. Sistem, köylülerin

yaklaşık 500 kadar köy ve kasabada görev yapacağı şekilde teşkilatlandırılmıştır(Coşkun, 2004:476).

1.1.3. Yasal Dayanak

PKK terör örgütünün 1984 yılında başlattığı silahlı eylemlerini giderek yaygınlaştırması ve bölge halkına yönelik katliamlara girişmesi üzerine vatandaşların can ve mal güvenliklerinin sağlanması amacıyla 26 Mart 1985 tarih ve 3175 sayılı kanunla 442 sayılı köy kanununun 74 ncü maddesine iki fıkra eklenmesine dair bakanlar kurulu kararı ile İçişleri Bakanlığı uhdesinde olmak üzere geçici köy koruculuğu sistemi ihdas edilmiştir.

1.1.4. GKK Sistemin Mevcut Durumu ve Bir Güvenlik Organizasyonu Olarak Sisteme Duyulan Örgütsel Güven

GKK sistemini, başlangıcından itibaren kendisi için en büyük tehdidi olarak gören terör örgütü, bulduğu her fırsatta GKK'lara, ailelerine ve köyelerine yönelik eylemler yapmış, bu eylemler sonucunda ve terörle mücadele kapsamında yapılan operasyonlarda bugüne kadar 1373 GKK şehit olmuş, 2020'si ise yaralanmıştır.

13 ilde başlayan GKK uygulaması halen 22 ilde 45.093 GKK, 30 ilde 21.185 GÖKK(Gönüllü Köy Koruculuğu Sistemi) mevcuduyla devam etmektedir.

442 sayılı yasanın 74 ncü (3175 sayılı yasa ile değişik) maddesinde öngörülen hallerin ortaya çıkması halinde Bakanlar Kurulunca belirlenen illerde Valilerce tespit edilen miktarda GKK, İçişleri Bakanlığının onayını müteakip atanmaktadır. Bakanlık onayı alınmadan hiçbir gerekçe ile Valiliklerce Geçici Köy Korucusu görevlendirilmemektedir.

GKK olmak isteyenlerin müracaatları, İlçe Jandarma Komutanlığı'nca gerek kendi kayıtları, gerekse diğer resmi kurum ve kuruluşlardan bu kişilerin durumları araştırılıp soruşturularak değerlendirilmektedir.

Geçici köy korucuları, 18 yaşını doldurmuş, yüz kızartıcı ve örgütsel suçlara karışmamış, o köyde yaşayan vatandaşlar arasından seçilmektedir.

GKK Yönetmeliğinde belirlenen şartlara haiz ve istekli olanlardan İçişleri Bakanlığı'nca tespit ve onaylı kadrosu bulunan illerde, kaymakamın teklifi ve valinin onayı ile GKK olarak görevlendirilmektedirler.

Yönetim ve organizasyon mantığı açısından bakıldığında bir güvenlik organizasyonu olarak GKK sisteminde yer alan bireylerin

sisteme ait olmayı bir kurum değeri olan “örgütsel güven” (İslamoğlu, 2007:25) nedeniyle de tercih ettikleri değerlendirilmektedir.

Örgüt içinde güvenin hem bireysel hem de kurumsal düzeyde gerçekleştiği düşünüldüğünde (Özler, 2010:22) her ikisinin de gerçekleştiği bir güvenlik yapılanması olarak GKK sisteminin hem devlet destekli olması hem de içinde bulunulan sosyo-kültürel yapıdan pozitif anlamda azami olarak faydalanıyor olması münasebetiyle her türlü zorluğa rağmen tercih edilebilir olarak kalabilmiştir. Aynı zamanda sistemin mevcut durumunu muhafaza etmesinin nedenleri arasında örgütsel güvenin önemli bir yeri bulunmaktadır.

Bu önemi biraz daha detaylandırarak açmak istersek karşımıza sistemle ilgili üç boyut ortaya çıkmaktadır(Özler, 2010:26). Bunlardan ilki; işletme içinde aynı düzeyde çalışanlar (korucular) arasında güvendir (Özler, 2010:26). Gerek aşiret yapısından gerekse köy yaşamından kaynaklanan sosyo-kültürel etkilerle şekillenen bu güven, benzer güvenlik organizasyonlarından GKK sistemini ayıran temel özelliklerdendir. Terörle mücadelede aynı geçmişe, aynı acılara aynı coğrafya ve akrabalık ilişkisi içinde sahip olan aynı düzey çalışanlar arası ilişkilerle şekillenen örgütsel güvenin bu boyutuna dikkat edilmesi örgütünün temel dinamiklerinin sağlıklı olarak nasıl işletildiğini anlamamıza yarayacak bir olgudur.

Diğer örgütsel güven boyutu ise; farklı düzeyde çalışanlar ile yönetici arasındaki güvendir (Özler, 2010:26). GKK sisteminde iki tip yönetici bulunmaktadır. Bunlardan birincisi sistemin içinden gelen Korucu başı ve Tim Komutanları, ikincisi ise dışarıdan atanan ve aynı zamanda bölgede kolluk görevlisi olarak görev yapan karakol veya ilçe jandarma komutanıdır. Yani yöneticiler aynı zamanda görevin yürütülmesi açısından ve tehlike ile karşılaşma olasılığı yönünden eşit ve çalışanlarla paydaştır. Bu örgütsel güvenin tesisine olağanüstü katkıda bulunan bir durumdur. Karşımızda yönetici güvenlikçilerin talimatlarını yerine getiren güvenlik çalışanları değil nimet ve külfeti aynı anda paylaşan aynı organizasyonun elemanları bulunmaktadır. Bu anlamda; görev, yetki ve sorumlulukları belirtilen organizasyon yapısına uygun olarak tanımlanan sistemin içsel ve dışsal elemanlarının örgütün güvenlik çatısına karşılıklı olarak katkı sağladıkları görülmektedir.

Örgütsel güvenin son ve üçüncü boyutu ise örgüt ile dış paydaşlar (müşteriler) arasındaki güvendir(Özler, 2010:26). GKK sisteminin temel müşterisi bölge halkıdır. GKK; öncelikle kendi ailesine, kendi akrabalarına, kendi aşiretine hizmet eden bir güvenlik işçisi olduğundan güveni sarsıcı mahiyete herhangi bir davranışının doğrudan toplumsal bir tepkiyle karşılaşacağını bilir ve buna göre hareket eder, aksi davranışların ne gibi toplumsal tepkilerle karşılaşacağına dair çok sayıda örnek mevcuttur. Dış paydaşlardan biri olan devletle GKK'lar arası güven ilişkisini zedeleyecek her türlü yasadışı faaliyet ise sonuçları bakımından çok ağır olarak nitelendirilerek ağır cezai yaptırımlara

bağlanmışır. Bu yönden GKK sisteminde örgütsel güvenin üçüncü boyutunun normatif yaptırımlarla şekillendirildiğini söylememiz mümkündür.

1.1.5. GKK'ların Özlük Haklarında Sistemin İyileştirilmesi İçin Yapılan Çalışmalar

GKK'ların özlük haklarında 442 Sayılı Köy kanununun 74ncü maddesinde 2 Haziran 2007 tarihinde 5673 sayılı kanunla yapılan değişiklikle iyileştirme yapılmıştır. Sözkonusu kanunla GKK'lara;

- a. Hizmet sürelerini tamamlayarak görevden ayrılmaları ya da malul olmaları durumunda aylık bağlanması,
- b. Sağlık ve idari nedenlerle görevlerine son verilenlere, ölenlere ve istifa edenlere tazminat verilmesi,
- c. Güvenlik güçleriyle birlikte operasyonlara katılanların yaşlarının karşılanması ve operasyonlara katıldıkları her gün için aylık ücretlerinin 1/30'u oranında operasyon tazminatı verilmesi,
- d. GKK'ların görev esnasında şehit olanlarının kanuni yakınlarına iki maaş tutarında ölüm yardımı verilmesi,
- e. Emsallerine nazaran başarılı olanlara aynı ya da nakdi ödül verilmesi,
- f. Şehit GKK yakınlarına ve malül olup ta çalışabilir olanlarına, çalışamayacak durumda olanların yakınlarına iş imkanı sağlanması,
- g. Korucubaşı olarak görev yapan lider personele ilave ücret ödenmesi hususları düzenlenmiştir. Ayrıca 5510 sayılı Sosyal

Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda yapılan değişiklikle GKK'lar Genel Sağlık Sigortası Kapsamına alınmış, uygulama için iki yıl geçiş süresi verilmiştir. Halen Yeşil Kart uygulamasına devam edilmekte olup GKK'lar ile bakmakla yükümlü oldukları aile fertlerinin tedavi giderleri Yeşil Kart ile karşılanmaktadır.

GKK'ların emekli olabilmesi için en az 15 hizmet yılını ve 55 yaşını doldurması gerekmektedir.

1.1.6. GKK Sisteminin Terörle Mücadeledeki Önemi ve Sağladığı Faydalar

PKK/KONGRA-GEL terör örgütüne karşı direnişin ve devlete bağlılığının simgesi olması açısından son derece önemli olan GKK sistemi, günümüzde de önemini devam ettirmektedir. Yöre vatandaşlarının oluşturduğu bu güvenlik organizasyonu uluslararası arenada PKK/KONGRA-GEL'in en büyük handikabını oluşturmaktadır. Bölücü örgüt hiçbir platformda bu konuyu izah edememektedir.

Geçici köy korucularının doğup büyüdüğü coğrafya olması sebebiyle araziye olan hâkimiyetleri, terörle mücadeleye önemli ölçüde katkı sağlamaktadır. Geçici köy korucularının güçlü olduğu yörelerde PKK/KONGRA-GEL terör örgütünün hareket alanının son derece kısıtlandığı görülmektedir.

PKK/KONGRA-GEL terör örgütü, koruculara ve aile efradına karşı yıllarca uyguladığı vahşet boyutundaki şiddet, bölge vatandaşları ve korucular üzerinde etkili olamamıştır. Hatta örgütün başı 1990 yılı sonunda toplanan IV ncü kongrede koruculara “af” çıkardığını ilan ederek, örgüt açısından büyük kaygı ve korku kaynağı olan bu sistemi çökertmeyi amaçlamıştır. Bazı korucuların çocuklarını kaçırarak baskınlar düzenleyen Terör Örgütü korucuları sindirememiştir. Tam tersine PKK/KONGRA-GEL’ in başı için, “O eli kanlı katil, o masum yavrularımızın, ihtiyar kadınlarımızın kasabı canı gelip bizden af dilemelidir.” diyerek koruculuğa dört elle sarıldılar (Aydın, 1992: 70).

PKK/KONGRA-GEL terör örgüt başı A. ÖCALAN yakalanmadan önceki dönemlerde terör örgütü mensuplarına gönderdiği talimatlarda; “Bir avuç korucuyu sindiremediniz. Başımıza bela ettiniz. Bugün korucuların yüzünden birçok alana giremiyoruz.” diyerek korucuların bölgedeki etkinliklerini kabullenmişti (Aydın, 1992: 70).

“...Bir soru: Koruculuk devam etsin mi, kalsın mı? Korucu hâlâ PKK/KONGRA-GEL'in baş belasıdır.” (Cemal, 2003: 401).

Terör Örgütlerinin çok yönlü taktikleri bölge halkını ve geçici köy korucularını yıldırılmamış aksine örgütün gerçek kimliğinin ve gelecekte yaratacağı tehlikenin ne kadar büyük olduğu hakkında bölge vatandaşını uyandırmıştır.

Uygulamaya çalıştığı taktiklerin iflas ettiğini gören Örgüt VI nci kongresinde GKK sistemini içten fethetme yöntemi ile ele geçirip güvenlik güçlerine karşı kullanılması taktiklerini denemiştir. Örgüt bu kapsamda geçici köy korucularına telefonla, yüz yüze ve mektupla silahları bırakmalarının propagandasını yaparak GKK'ların azim ve kararlılığını etkilemeye çalışmıştır.

GKK Sistemi başta Terör Örgütü olmak üzere, Terör Örgütü güdümündeki sivil toplum kuruluşları ve basın tarafından birinci öncelikli hedef olarak görülmektedir.

Halbuki GKK'ların güçlü oldukları ve iyi motive edildikleri yerlerde terörist faaliyetleri azalmakta veya hiç olmamaktadır. Sert iklim ve arazi koşullarına alışık olmaları ve bölgeyi iyi tanımaları sebebiyle, kılavuzluk, yol emniyeti ve bazı tesislerin korunması gibi hizmetlerde görev almaları kuvvet tasarrufu sağlamakta ve operasyonların etkinliğini artırmaktadır. Aynı zamanda okul, sağlık ocağı gibi devlet kuruluşlarında görev yapan devlet memurlarının emniyetli bir şekilde görev yapmasını kolaylaştıran GKK'lar birçok yerleşim birimini de korumaktadırlar.

Netice itibariyle Terör Örgütünün taban bulmasına ve taraftar kazanmalarına engel olan, istihbarat yapma alanını kısıtlayan, lojistik destek bulmasını zorlaştıran ve siyasallaşma zeminini kısmen de olsa

daralttığı değerlendirilen GKK'ların terörle mücadelenin vazgeçilmez bir parçası olduğu güvenlik uzmanlarınca ekseriyetle kabul gören haklı bir görüştür.

2. SONUÇ

Güvenlik organizasyonları bireylerin hayatlarını ortaya koyarak yaşantılarını geçirdikleri örgütlerdir. GKK sistemi gibi bir güvenlik organizasyonuna dahil olmak aynı zamanda bir hayat tarzını da benimsemek anlamına gelir. Bunun en tipik örneği olan GKK güvenlik organizasyonundaki görevli korucular, sadece kendi hayatlarını değil ailelerini de tehlikeye atarak iç güvenlik harekâtında "taraf" olmuş işgörenlerdir.

Korucular, yaptıkları işin bedelini kanlarıyla, canlarıyla ödeyen insanlardır. Bunu şimdiye kadar meydana gelen olaylarda kanıtlamıştır.

GKK güvenlik organizasyonunun ne kadar katlanılabilir ve uğrunda ne kadar fedakârlıklar yapılabilir olduğu hakkında sağlıklı sonuçlara ulaşabilmek için GKK sistemine GKK'ların penceresinden bakabilmek gerekmektedir.

Eğer GKK'lar, sistemdeki rollerini severek ve isteyerek yerine getiriyorlarsa terör nedeniyle yaşadıkları sorunlar katlanılabilir hale gelir. Aksi takdirde, örgüt yaşamı ve ülkenin güvenlik sistemi bundan olumsuz

etkilenir. Başta terör olmak üzere içsel ve dışsal etkilerle ; iş tatmininin azalması, tükenmişliğin artması, örgütsel bağlılıklarının azalması ve dolayısı ile organizasyon içi verimin azalması GKK güvenlik organizasyonunun hassas bir noktası olarak ön plana çıkmaktadır.

KAYNAKLAR

442 S. Kanuna eklenen 3175 sayılı kanununun 1 nci fıkrası

442 S. Kanuna eklenen 3175 sayılı kanununun 2 nci fıkrası

442 S. Köy kanunu md. 77

Aydın, A. (1992). *Üçgende ki tezgâh*. Mezopotamya Yayınları, Ankara.

Cemal, H. (2003). *Kürtler*. İstanbul, Doğan Kitap.

Coskun,A.(2004).Emperyalist Devletlerin Doğu Anadolu Politikası ve Aşiret Süvari Alayları.Ankara:Kozan Ofset.

İslamoğlu,G.(2007). *Kurum İçinde Güven*. İnkılap Kitapevi, İstanbul.

Özler, N.Derya Ergun.(2010).*Örgütsel Davranışta Güncel Konular*.Ekin yayınları, Bursa